

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการศึกษาระดับก่อนวัยเรียน หรือการศึกษาปฐมวัย (Pre - School Education) มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และระดับอุดมศึกษา จากการศึกษาและประมวลความคิดเห็นของนักการศึกษา และนักจิตวิทยาต่างยอมรับว่า พัฒนาการของเด็กในช่วงปฐมวัยมีบทบาทและมีความสำคัญต่อตัวเด็กมากที่สุด ถึงกล่าวได้ว่าในการบรรยายพิเศษของ เอกวิทย์ ฃ ถलग สรุปได้ว่า นักจิตวิทยาถือว่าเด็กตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 5 ขวบ เป็น the most informative year เป็นช่วงที่สำคัญที่สุดของชีวิต ถ้าในช่วงนี้ได้รับการเลี้ยงดูอย่างถูกต้องเหมาะสม ได้รับการกลม่อเลดดิสนัย เบื้องต้นให้ถูกทางจะเป็นการเตรียมความพร้อมของคนให้เก่งกล้ามากขึ้น¹

นวลศิริ เปาโรหิตย์ และคณะ แสดงความคิดเห็นไว้สรุปได้ว่า ระยะก่อนเข้าเรียนระหว่างอายุ 2 - 5 ขวบ เป็นระยะที่มีการเปลี่ยนแปลงมากที่สุด พัฒนาการที่สำคัญช่วงนี้ได้แก่ ขบวนการเจริญเติบโตทางร่างกาย การเรียนรู้และการรับรู้ ความคิดและการมีเหตุผล ตลอดจนพัฒนาการที่เกี่ยวข้องกับความเข้าใจ ในอันที่จะนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงของบุคลิกภาพและการเข้าใจตน²

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ ได้แสดงความคิดเห็นสรุปได้ว่า นักจิตวิทยาพัฒนาการยอมรับกันว่า เด็กอายุ 0 - 6 ขวบ เป็นระยะที่เกิดการเรียนรู้มากที่สุดในชีวิตของมนุษย์ การเรียนรู้

¹ เอกวิทย์ ฃ ถलग, "แผนการศึกษาแห่งชาติ 2520 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา" การบรรยายพิเศษ วันจันทร์ที่ 1 สิงหาคม 2520 เวลา 08.45 น.-10.30 น. ณ ศูนย์วิจัยการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

² นวลศิริ เปาโรหิตย์, จันทมาศ ปริชานุช, และอรทัย ชื่นมนุญ, จิตวิทยาพัฒนาการ (พิมพ์ครั้งที่ 3, ม.ป.ท. มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2520) หน้า 136

เหล่านั้น จะมีอิทธิพลต่อชีวิตภายหลังของเด็กเป็นอย่างมาก¹

ข้อคิดเห็นของบุคคลดังกล่าวนี้ ได้สนับสนุนให้เห็นว่า ช่วงวัยที่สำคัญของมนุษย์ หมายถึงการ เริ่มต้นของชีวิตเป็นช่วงแห่งการวางรากฐานและปลูกฝังความคิดและความเข้าใจ ในสรรพสิ่งรอบ ๆ ตัว การจัดการศึกษาหรือการจัดประสบการณ์ที่ถูกท่วงให้กับเด็กในวัยนี้ จึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญต่อพัฒนาการ และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็กเป็นอย่างมาก

นอกจากนี้ นักการศึกษาของประเทศ ซึ่งรับผิดชอบในด้านการศึกษาของเด็กปฐมวัย ได้คำนึงถึงการ จัดประสบการณ์อื่น เกี่ยวกับการ เลี้ยงดูอย่างถูกสุขลักษณะแก่เด็กอีกด้วย เพราะ ได้ตระหนักอยู่แล้วว่า เด็กจะดูดซึมและรับทุกสิ่งทุกอย่างเข้าสู่ตัวเขา โดยไม่มีการแยกแยะ ความถูกต้อง ซึ่งเป็นหน้าที่ของผู้ใหญ่ที่เกี่ยวข้อง หรือใกล้ชิดเด็ก จัดและเตรียมสิ่งที่เด็กจะ รับเข้าไปให้เหมาะสม และเสริมสร้างเด็กในทางที่ดีให้มากที่สุดเท่าที่สามารถทำได้

ปัจจุบันนี้ความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีมีมากขึ้น ทำให้ พ่อแม่ขาดความเอาใจใส่ดูแลลูกอย่างใกล้ชิด เด็กบางคนที่มีพ่อแม่มีการศึกษาไม่ดีและฐานะ ยากจน ลูก ๆ ต้องทำงานหาเงินช่วยพ่อแม่ ก่อให้เกิดปัญหาสังคมมากมาย เด็กส่วนใหญ่จะ ขาดความอบอุ่นจากทางบ้าน โรงเรียนจึงเป็นแหล่งช่วยให้เด็กได้รับความรักความอบอุ่นและ ประสบการณ์ต่าง ๆ จึงเกิดความเท่าเทียมกันในด้านการเรียนรู้ โรงเรียนปฐมวัยจึงจำเป็นต้อง จัดประสบการณ์ที่ให้เกิดการเรียนรู้ และเลี้ยงดูอย่างถูกสุขลักษณะให้แก่เด็ก ในต่าง- ประเทศนักการศึกษาได้เล็งเห็นความสำคัญของการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยมานานแล้ว

ชียยงค์ พรหมวงศ์ ได้กล่าวถึงแนวคิดของนักการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียน การสอนระดับเด็กปฐมวัยของต่างประเทศสรุปได้ดังนี้

ใน ค.ศ. 1657 คอมินิอุส (Johann A. Comenius, 1592 - 1670) ได้เปิด "โรงเรียนแม่" (Mother School) ขึ้นสำหรับเด็กตั้งแต่แรกเกิดจนถึงอายุ 6 ขวบ

¹ ชียยงค์ พรหมวงศ์, นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษากับการสอนระดับ อนุบาล, (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2521), หน้า 8.

ใน ค.ศ. 1762 รัสเซีย (Jean J. Rousseau 1712 - 1778) ได้เขียนหนังสือเล่มหนึ่งชื่อ เอมีล (Emile) เป็นจุดแรกที่เน้นให้เห็นความสำคัญของการศึกษาของเด็กปฐมวัย รัสเซียเชื่อว่า การศึกษาน่าจะเริ่มตั้งแต่วัยแรกเกิดจนถึงอายุ 25 ปี ควรเป็นการศึกษาเพื่อพัฒนาการชีวิตตามธรรมชาติมากกว่าเพื่อแสวงหาอำนาจ

ผู้เริ่มการสอนเด็กปฐมวัยอย่างมีระบบคือ เปสตาลอซซี (Johann H. Pestalozzi 1746 - 1827) เขาได้ทำเป็นตามแนวความคิดของรัสเซีย เขาถือเกณฑ์ว่า การสอนหนังสือต้องคำนึงถึงการเติบโตและพัฒนาการของเด็ก และคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

ต่อมาตอนต้นศตวรรษที่ 19 เฟรเดอริค (F.W. Froebel, 1792 - 1852) ศิษย์คนหนึ่งที่ได้เริ่มในความคิดของ เปสตาลอซซีมาก ได้ตั้งโรงเรียนอนุบาลขึ้นเป็นครั้งแรกที่เมือง แบล็คเลนเบอร์ก ใน ค.ศ. 1842 เรียกชื่อเป็นภาษาเยอรมันว่า "คินเดการ์เต็น" (Kindergarten) แปลเป็นภาษาไทยว่า "สวนเด็ก" หลังจากนั้นประมาณ 30 ปี เกิดโรงเรียนฝึกหัดครูอนุบาลขึ้นที่เมือง เครสเคน โดยศิษย์ของเฟรเดอริคอีกคนหนึ่งชื่อ บารอนิส เบธธา (Baroness Bertha Van Marenholtz Bolow - Wendhausen)

ในสหรัฐอเมริกา นางคาร์ล เชอร์ซ (Mrs. Carl Schurz) ศิษย์ของเฟรเดอริค ตั้งโรงเรียนอนุบาลแห่งแรกที่เมือง วอเทอร์ทาวน์ มลรัฐวิสคอนซิน ใน ค.ศ. 1855 โดยสอนเป็นภาษาเยอรมัน ส่วนโรงเรียนอนุบาลที่สอนเป็นภาษาอังกฤษแห่งแรกตั้งขึ้นใน ค.ศ. 1860 โดยนางสาว อลิซาเบธ พีบอดี (Miss Elizabeth Peabody) ที่เมือง บอสตัน ทั้งสองแห่งเป็นโรงเรียนอนุบาลเอกชน ส่วนโรงเรียนอนุบาลรัฐบาลนั้น ซูซาน อี. บโรว์ (Susan E. Blow) ตั้งขึ้นเป็นครั้งแรกที่เมือง เซนต์หลุยส์ ใน ค.ศ. 1873 และนับตั้งแต่ปี 1880 เป็นต้นมา การจัดการเรียนการสอนเด็กปฐมวัยตามความคิดของเฟรเดอริค ได้พัฒนาขึ้นเป็นลำดับ ¹

¹ ชัยยงค์ พรหมวงศ์, นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษากับการสอนระดับอนุบาล, หน้า 12 - 13.

พิชัย สันตภิรมย์ ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของประเทศไทย ในอดีตจากแผนการศึกษาชาติและหลักฐานการจัดการศึกษาที่ผ่านมาสรุปได้ว่า นักการศึกษาไทยได้เล็งเห็นความสำคัญของการจัดการศึกษาปฐมวัยมานานแล้วเช่นกัน และก็ได้นำความสำคัญเพิ่มขึ้นตามลำดับ

พระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ ประกาศใช้เมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2461 ปลายรัชสมัยของ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เสนาบดีว่าการกระทรวงธรรมการในสมัยนั้นคือ เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี ในส่วนที่เกี่ยวกับโรงเรียนอนุบาลจากพระราชบัญญัติดังกล่าวพอสรุปได้ดังนี้

ลักษณะที่ 4 โรงเรียนอนุบาลมาตราที่ 27 ว่า "โรงเรียนอนุบาลเป็นโรงเรียนที่ประสงค์มุ่งเอาการเลี้ยงดูเด็กก่อน ๆ เป็นใหญ่ และสอนให้เด็กรู้จักอ่าน รู้เขียนนับไปพลางในระหว่างนั้นด้วย ในโรงเรียนเช่นนี้ ครูโรงเรียนอนุบาล ไม่ต้องมีประกาศนียบัตรอย่างไรก็ควรเป็นได้" ¹

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ กล่าวเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนเด็กปฐมวัยของประเทศไทยโดยสรุปว่า ในระยะเริ่มแรกโรงเรียนราษฎร์ที่เปิดสอนแผนกอนุบาลคือ โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย โรงเรียนมาแตร์เดอีวิทยาลัย และโรงเรียนราชินี การจัดการเรียนการสอนโดยยึดหลักของ เฟรเดอริค และมอนเตสซอรี แต่ก็ยังไม่สามารถที่จะทำให้การจัดการเรียนการสอนในชั้นอนุบาลสมบูรณ์เต็มที่ตามแผนที่ตั้งไว้

ต่อมาใน พ.ศ. 2480 กระทรวงธรรมการได้แต่งตั้งคณะกรรมการจัดโครงการโรงเรียนอนุบาล และได้ส่งครูไปศึกษาดูงานอนุบาลในประเทศญี่ปุ่นหลายท่าน ตั้งแต่ พ.ศ. 2480 - 2482 ได้แก่ นางสาวจิตรา รักตะกนิษฐ (นางจิตรา ทองแถม) นางสาวสมถวิล สวดยสำอาง (นางสมถวิล สังขทรัพย์) นางสาวสวัสดี วรรณโกวิท นางสาวเอื้อมทิพย์ วิจิตรยกุล (นางเอื้อมทิพย์ เปรมโยธิน) และนางสาว เบญจา อุงคะศิริ (นางเบญจา แสงมะลิ) ท่านเหล่านี้ได้เป็นผู้นำทางค่านอนุบาลศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบัน

¹ พิชัย สันตภิรมย์, "การใช้อุปกรณ์การสอนของครูอนุบาลโรงเรียนราษฎร์ในกรุงเทพมหานคร" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517), หน้า 4.

ใน พ.ศ. 2483 โรงเรียนอนุบาลของรัฐบาลแห่งแรกคือ โรงเรียนอนุบาล
ละอออุทิศ¹

ปัจจุบันโรงเรียนอนุบาลมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ทั้งของรัฐบาลและเอกชน โดยขยายจาก
ส่วนกลางออกไปสู่ส่วนภูมิภาค ส่วนใหญ่โรงเรียนอนุบาลและสถานรับเลี้ยงเด็กตั้งแถวอยู่ใน
เขตชุมชนที่หนาแน่นหรือในเขตตัวเมืองเท่านั้น มิได้แพร่หลายออกไปสู่ชนบทเท่าที่ควร ความ
ต้องการของประชาชนก็มีมากขึ้นตามลำดับ เพราะประชาชนเห็นความสำคัญของการให้การศึกษา
แก่เด็กปฐมวัย ฉะนั้นโรงเรียนสำหรับเด็กปฐมวัยจึงไม่เพียงพอด้วยความต้องการ จากการสำรวจ
ศูนย์เด็กก่อนวัยเรียนหรือเด็กปฐมวัยและโรงเรียนอนุบาล เมื่อปี พ.ศ. 2524 ของหน่วยศึกษา-
นิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ปรากฏว่า ทั่วประเทศมีศูนย์เด็กปฐมวัย
และโรงเรียนอนุบาลประมาณ 6,518 แห่ง ดังแสดงข้อมูลไว้ในตารางที่ 1²

ตารางที่ 1 หน่วยงานที่จัดบริการสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน รูปแบบที่จัด เขตบริการ และจำนวน
ศูนย์หรือโรงเรียน

หน่วยงานที่จัด	รูปแบบ	เขตบริการ	จำนวนศูนย์/ โรงเรียน
ทบวงมหาวิทยาลัย	โรงเรียนสาธิต	ในเมือง	5
กระทรวงศึกษาธิการ			
- สำนักงานการศึกษา เอกชน (สช.)	โรงเรียนอนุบาล	ในเมือง, ชนบท	1,346
- กรมการศาสนา	โรงเรียนเล็กเล็ก ก่อนวัยเรียน	ในเมือง, ชนบท	217

¹ ชัยยงค์ พรหมวงศ์, นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษากับการสอนระดับอนุบาล,
หน้า 16 - 17.

² สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ หน่วยศึกษานิเทศก์, การศึกษา-
ระดับก่อนประถมศึกษาของไทย, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา 2524), หน้า 21 - 22-

ตารางที่ 1 (ต่อ)

หน่วยงานที่จัด	รูปแบบ	เขตบริการ	จำนวนศูนย์/ โรงเรียน
กรมการฝึกหัดครู	ชั้นเด็กเล็กในโครงการ		
	ฝึกหัดครูชนบท	ชนบท	70
	โรงเรียนสาธิต	ในเมือง	3
สำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ	โรงเรียนอนุบาล	ในเมือง	83
	โรงเรียนปฐมศึกษา ที่เปิดสอนเด็กเล็ก	ในเมือง, ชนบท	3,501
กระทรวงมหาดไทย			
-เทศบาล	ชั้นเด็กเล็ก	ในเมือง	79
-กรุงเทพมหานคร	ชั้นเด็กเล็ก	ในเมือง, ชานเมือง	11
	ศูนย์เลี้ยงเด็กกลางวัน	ในเมือง	14
-กรมการพัฒนาชุมชน	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	ในเมือง, ชนบท	360
-กรมประชาสัมพันธ์	สถานสงเคราะห์และ		
	สถานรับเลี้ยงเด็กเล็ก ของเอกชนและที่กรมฯ จัด เช่นบ้านราชวิถี	ในเมือง	ประมาณ 238
กระทรวงสาธารณสุข			
-กรมอนามัย	ศูนย์โภชนาการเด็ก	ชนบท	582
-กรมการแพทย์	ศูนย์สุขจิตวิทยา	ในเมือง	1
มูลนิธิ สมาคม	หิรียานุเคราะห์	ในเมือง	1
	หมู่บ้านโสสะ	ในเมือง	1
	หมู่บ้านคำพลอย	ชนบท	1

ตารางที่ 1 (ต่อ)

หน่วยงานที่จัด	รูปแบบ	เขตบริการ	จำนวนศูนย์/ โรงเรียน
	วาย เอ็ม ซี เอ	ในเมือง	1
	สภาสตรีแห่งชาติ	ในเมือง	1
	สภาสังคมสงเคราะห์	ในเมือง	1
	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	ในเมือง	1
	สมาคมผู้บำเพ็ญ		
	ประโยชน์	ในเมือง	1
	ฯลฯ		

หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้รวบรวมเกี่ยวกับวิธีดำเนินการจัดการการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยของแต่ละหน่วยงานซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

ทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ

เปิดสอนชั้นเด็กเล็กในโรงเรียนสาธิตของมหาวิทยาลัยแต่ละแห่งมีจุดมุ่งหมาย เพื่อการค้นคว้าในด้านการเรียนการสอน การวิจัย และเพื่อสนองความต้องการของผู้ปกครองเด็ก การจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเตรียมความพร้อมให้แก่เด็ก เพื่อเข้าเรียนในระดับประถมศึกษา ซึ่งมีอายุระหว่าง 3 - 6 ขวบ

สำนักงานการศึกษาเอกชน

จัดในรูปแบบของโรงเรียนอนุบาล เนื่องจากรัฐไม่สามารถจัดการศึกษาระดับนี้ได้อย่างทั่วถึง จึงสนับสนุนให้เอกชนดำเนินการ โรงเรียนที่ได้มาตรฐานตามเกณฑ์ที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้จะเก็บค่าเล่าเรียนสูง โรงเรียนอนุบาลของเอกชนจะกระจายอยู่ทั่วไป รับผิดชอบตั้งแต่ อายุ 3 - 6 ขวบ

กรมการศาสนา

ใช้วัดเป็นสถานที่อบรมสั่งสอน เริ่มโครงการสอนเด็กปฐมวัย ตั้งแต่ พ.ศ. 2516 เพื่อให้เด็กได้ทำประโยชน์ให้แก่สังคม และเตรียมเด็กให้มีความพร้อมที่จะเข้าเรียนในระดับประถมศึกษา โรงเรียนเหล่านี้จัดขึ้นเพื่อการกุศล ไม่เก็บค่าเล่าเรียนใด ๆ

กรมการฝึกหัดครู

เป็นโครงการฝึกอบรมเด็กเล็กของกรมการฝึกหัดครู ในโครงการฝึกหัดครูชนบท และโครงการสอนเล็กเล็ก จัดทำที่โรงเรียนประถมศึกษาในโครงการฝึกหัดครูชนบท เพื่อพัฒนาเด็กในชนบท ค้นคว้าเกี่ยวกับการพัฒนาการของเด็ก และทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่น นอกจากนี้ยังดำเนินการจัดอบรมเด็กเล็กก่อนเกณฑ์บังคับในโรงเรียนสาธิตของกรมการฝึกหัดครู เพื่อส่งเสริมการพัฒนาการทุกด้าน ฝึกความพร้อม และปลูกฝังนิสัยอันดีงาม มีระเบียบวินัย

กรมพัฒนาชุมชน

กองปฏิบัติการกรมการพัฒนาชุมชน เป็นผู้ดำเนินการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในหมู่บ้าน ส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นมาร่วมดำเนินงานเอง รับผิดชอบระหว่างอายุ 3 - 6 ขวบ เพื่อส่งเสริมให้เด็กได้รับการเลี้ยงดูอย่างถูกต้อง ส่งเสริมการพัฒนาการทุกด้าน ส่งเสริมให้ท้องถิ่นช่วยตัวเอง และเผยแพร่วิทยาการแผนใหม่ไปสู่บิดามารดา ผู้ปกครองเด็กและชุมชน

กรมอนามัย

หน่วยงานของกรมอนามัย จัดในรูปแบบของศูนย์โภชนาการ เพราะในชนบทเด็กส่วนใหญ่ประสบปัญหาในเรื่องขาดแคลนอาหารที่จำเป็นสำหรับร่างกาย ทำให้กระทบกระเทือนความเจริญเติบโตทั้งทางร่างกายและสมอง ศูนย์โภชนาการเป็นสถานรับเลี้ยงเด็กเล็กตอนกลางวันประจำหมู่บ้าน ตั้งแต่อายุ 2 - 6 ขวบ มีเจ้าหน้าที่สาธารณสุขประจำตำบลเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินงานของศูนย์ฯ ระยะแรกให้เด็กนำอาหารกลางวันมาจากบ้าน ทางศูนย์ฯ จะให้อาหารเสริม เพื่อให้เด็กได้รับประทานอาหารเพียงพอทั้งปริมาณและคุณค่า

กรมการแพทย์

จัดในรูปแบบของศูนย์สุขภาพจิต จักบริการสุขภาพจิตของเด็กที่ประสบปัญหาทางสุขภาพจิต อารมณ์ และพฤติกรรมของเด็ก ตลอดจนให้คำแนะนำประชาชนทั่วไป ด้านการอบรมเลี้ยงดูเด็ก โดยมีหน่วยจิตเวชให้การตรวจรักษา

กรมประชาสงเคราะห์

เป็นสถานรับเลี้ยงเด็กของเอกชน ซึ่งได้รับอนุญาตจากทางราชการโดยถูกต้องตามกฎหมาย นอกจากเลี้ยงดูเด็กเล็กแล้วยังจัดสอนเกี่ยวกับทักษะและกิจกรรมต่าง ๆ รับเด็กตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 7 ขวบ รับเลี้ยงเด็กตอนกลางวัน ซึ่งเป็นเวลาที่พ่อแม่ออกไปทำงานนอกบ้าน กรมประชาสงเคราะห์ก็จัดสถานเลี้ยงเด็กเล็กขึ้น เช่น สถานสงเคราะห์เด็กบ้านราชวิถี เพื่อให้การเลี้ยงดูและให้การศึกษา ศึกษาศึกษาดีกว่าเอกชน

กรุงเทพมหานคร

จัดตั้งศูนย์เลี้ยงเด็กกลางวัน อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานอนามัยกรุงเทพมหานคร จัดบริการอาหารกลางวัน และจัดโรงเรียนที่เปิดสอนชั้นเด็กเล็กของสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ขึ้นในโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดอีกด้วย เพื่อช่วยเหลือผู้ปกครองในท้องถิ่น แบงเบาภาระ ช่วยพัฒนาเด็ก และฝึกความพร้อมก่อนเข้าเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

จัดในรูปแบบของชั้นอนุบาลในโรงเรียนอนุบาล และชั้นเด็กเล็กในโรงเรียนประถมศึกษา สำหรับชั้นอนุบาลจะรับเด็กอายุ 4 - 5 ขวบ ส่วนชั้นเด็กเล็กรับเด็กอายุ 5 ขวบ เพื่อฝึกความพร้อมก่อนเข้าเรียนในชั้นประถมศึกษา โรงเรียนอนุบาลสังกัดกรมสามัญศึกษา และโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดเดิมนั้น ในปัจจุบันได้โดยมาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

มูลนิธิ สมาคม

เป็นองค์การที่ให้ความอนุเคราะห์แก่เด็กตั้งแต่แรกเกิดจนอายุ 6 ขวบ บางแห่งให้ความอนุเคราะห์ถึงอายุ 17 ปี เช่น หมู่บ้านโสสะ บ้านราชวิถี ฯลฯ เพื่อช่วยเหลือเด็กเกี่ยวกับสาธารณสุข โภชนาการ เศรษฐกิจ การศึกษา ให้ความอบอุ่นและความเป็นพลเมืองดีของชาติในอนาคต เด็กเหล่านี้ส่วนใหญ่จะขาดที่พึ่ง ขาดความอบอุ่น และเป็นเด็กที่ไม่มีอนาคตเหมือนเด็กทั่วไป ส่วนใหญ่อยู่ตามสลัม ในชนบทห่างไกลความเจริญ เด็กที่ถูกทิ้งอยู่ในโรงพยาบาลเด็ก¹

คณะกรรมการวางแผนพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษา ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย และมีแนวคิดสำคัญที่จะจัดการศึกษาของเด็กปฐมวัยดังนี้

การอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนการศึกษาภาคบังคับนั้น เป็นภาระความรับผิดชอบร่วมกันของครอบครัวชุมชน และรัฐจะต้องคำนึงถึงหลักที่ว่า เด็กตั้งแต่แรกเกิดจนถึงวัยการศึกษาภาคบังคับ จะต้องได้รับความช่วยเหลือและส่งเสริมพัฒนาการทุกด้าน โดยเฉพาะเด็กในชนบทที่ไม่มีโอกาสเข้าเรียนในโรงเรียนอนุบาลหรือชั้นเด็กเล็ก โดยถือว่าการจัดการศึกษาก่อนเกณฑ์ภาคบังคับนี้จะต้องพัฒนาพ่อแม่ผู้ปกครอง ควบคู่ไปกับการพัฒนาเด็กด้วย ทั้งนี้มุ่งที่จะนำทรัพยากรและบุคคลในท้องถิ่นมาใช้ในกรณี โดยรัฐเป็นผู้ส่งเสริมช่วยเหลือบางส่วน และสถานที่ให้การอบรมเด็กวัยนี้ จะไม่มีลักษณะเป็นโรงเรียนแต่จะมีสภาพคล้าย "บ้านของชุมชน" หรือ "ศูนย์เด็กปฐมวัย" โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะมุ่งส่งเสริมสุขภาพอนามัยที่ดี อบรมเด็กให้มีลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์และปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมทั้งที่เป็นบุคคล ชุมชนชาติ และเตรียมความพร้อมของเด็ก เพื่อการศึกษาในระดับประถมศึกษาต่อไปในอนาคต²

จากแนวความคิดของคณะกรรมการดังกล่าว รัฐได้พิจารณาจัดเป็นแนวการจัดการศึกษาเด็กปฐมวัย ซึ่งจะพิจารณาได้จาก "แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520"

¹ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ หน่วยงานพิเศษ , การศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาของไทย, หน้า 22 - 27

² สิปปนนท์ เกตุทัต, การปฏิรูปการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2518), หน้า 96

ในหมวดที่ 2 ซึ่งว่าด้วย "แนวนโยบายการศึกษาของรัฐ" ได้กล่าวไว้ดังนี้ "การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาในนั้น อาจจะถูกจัดเป็นการศึกษาในระบบโรงเรียนหรือการศึกษานอกโรงเรียน โดยอาจจัดเป็นสถานรับเลี้ยงเด็กหรือศูนย์เด็กปฐมวัย และในบางกรณีอาจจัดเป็นชั้นเด็กเล็กหรือโรงเรียนอนุบาลก็ได้" ¹

สรุปได้ว่าการจัดการศึกษาและอบรมเลี้ยงดูเด็กเล็กสามารถจัดได้หลายลักษณะ แต่ไม่ว่าจะจัดในรูปแบบใดก็ตามก็ตมยึดเป้าหมายหลักสำคัญร่วมกัน ซึ่งในแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับดังกล่าว หมวดเดียวกันได้ระบุไว้ว่า "การศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาเป็นการศึกษาที่มุ่งอบรมเด็กก่อนการศึกษาระดับมัธยม เพื่อเตรียมเด็กให้มีความพร้อมทุกด้านคือที่เข้ารับการศึกษาต่อไป" ²

ตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ทำให้พอจะมองเห็นวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาก่อนภาคบังคับของรัฐ และหน้าที่สำคัญของศูนย์เด็กปฐมวัย หรือโรงเรียนอนุบาลหรือสถานรับเลี้ยงและอบรมเด็กว่า มิได้มุ่งให้สอนเขียน อ่าน หรือทำเลขเหมือนแต่ก่อน แต่มุ่งที่การฝึกความพร้อมทุก ๆ ด้าน สามารถที่จะร่วมมือกันในเรื่องต่าง ๆ เพื่อสร้างสรรค์งานใหม่ ๆ ให้เด็กรู้จักปรับตัว กล้าแสดงออก รู้จักช่วยเหลือตัวเอง และเตรียมตัวให้พร้อมเพื่อการศึกษาในระดับประถมศึกษา

การเตรียมความพร้อมในการเรียนมีความสำคัญมากต่อพัฒนาการ และการเรียนรู้ของเด็ก เด็กในช่วงก่อนเข้าเรียนในชั้นประถมศึกษา จัดว่าเป็นวัยที่ต้องฝึกความพร้อม ทางด้านประสาท สัมผัสและการเคลื่อนไหว (Sensory - Motor) รวมทั้งการจัดสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่จะสร้างเสริมพัฒนาการทางสติปัญญา ในทางจิตวิทยาเด็กที่มีช่วงอายุ

¹ กระทรวงศึกษาธิการ, แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ยูไนเท็คโปรดักชั่น ม.ป.ป.), หน้า 10.

² เรื่องเดียวกัน.

2 -6 ปี พัฒนาการทางสติปัญญาจะเจริญสูงสุดถึงขั้นการคิดก่อนการเกิดสังกัป (Pre - Conceptual Thought)¹ การคิดของเด็กแสดงออกโดยอาศัยการรับรู้ (Perception) หากไม่ได้รับการสร้างเสริมประสบการณ์ที่จะช่วยกระตุ้นในด้านการศึกษาเหตุผลเพียงพอแล้ว พัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กจะเป็นไปอย่างล่าช้า แม้ระดับอายุจะสูงขึ้น จากผลการวิจัยพบว่า เด็กไทยเรามีพัฒนาการทางสติปัญญาช้ากว่าเด็กทางยุโรป ประมาณ 1 -2 ปี² สาเหตุของความล่าชามาจากสภาพแวดล้อมที่ด้อยกว่า ฉะนั้นการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย และอบรมเลี้ยงดูอย่างถูกวิธีย่อมจะส่งผลให้เกิดประโยชน์ต่อเด็กและผู้ปกครองเป็นอย่างมาก

"สื่อการสอน" อันได้แก่ วัสดุอุปกรณ์และวิธีการที่ใช้ประกอบการสอน เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ของเด็กโดยตรง เพื่อให้กระบวนการเรียนรู้หรือการให้ประสบการณ์แก่เด็ก เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

การเรียนรู้คือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การเรียนการสอนทุกระดับชั้นมีจุดมุ่งหมายที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ปรารถนาอย่างถาวร นักการศึกษาากลุ่มที่พัฒนาการเชื่อว่า มนุษย์จะเรียนรู้ก็ต่อเมื่อมีประสบการณ์ตรงเท่านั้น และวิธีการที่จะนำไปสู่ประสบการณ์ตรงมากที่สุด ก็คือ การรับรู้จากสิ่งที่เป็นรูปธรรม ได้แก่ การได้อยู่ร่วมในสถานการณ์นั้น ได้ยิน และได้เห็นของจริง รวมทั้งสภาพการจำลอง ทศนศึกษา โทรทัศน์ ภาพยนต์ ฯลฯ สิ่งที่จะให้ประสบการณ์น้อยที่สุดคือ การใช้ลมปาก ดังนั้น สื่อประสมจึงจำเป็นในการช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมถาวรของผู้เรียนจากการเรียนด้วยประสบการณ์รูปธรรม³

¹ Spencer, Thomas D. Perspective in Child Psychology, (New York : McGraw - Hill Book Co., 1970), p. 470.

² Oppen, Sylvia "Intellectual Development in Thai Children" (Doctoral Thesis Cornell University, 1971), p. 325.

³ ชัยยงค์ พรหมวงศ์, นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษากับการสอนระดับอนุบาล, หน้า 88.

จะเห็นได้ว่า สื่อการสอนมีบทบาทสำคัญที่จะช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ และส่งเสริมการพัฒนาการทุกด้าน โดยเฉพาะกับเด็กปฐมวัยหรือเด็กก่อนวัยเรียน มีคำกล่าวที่ว่าเด็กในวัยนี้ "ต้องการการเรียนรู้จากสิ่งที่เห็นรูปธรรมและประสบการณ์ตรง การเรียนรู้ของเด็ก จึงมิใช่จากการสอนด้วยการบรรยายของครูเท่านั้น จำต้องมีวัสดุ (ของเล่น) และอุปกรณ์ (เครื่องมือ) มาใช้ โดยมีวิธีการที่เหมาะสมกับสภาพการณ์ และเนื้อหาต่าง ๆ" ¹

ผลการวิจัยเกี่ยวกับ "การใช้อุปกรณ์การสอนของครูอนุบาลโรงเรียนราษฎร์ในกรุงเทพมหานคร" ของ พิชัย สันติภรณ์ พบว่า โรงเรียนอนุบาลส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็กที่เปิดสอนชั้นอนุบาลปีที่ 1 และอนุบาลปีที่ 2 เพียงชั้นละ 1 ห้อง และโรงเรียนส่วนมากยังมีอุปกรณ์การสอนไม่เพียงพอ ไม่สอดคล้องกับจำนวนนักเรียน ในแง่ของครูอนุบาลร้อยละ 96.43 ตระหนักในคุณค่าความสำคัญและความจำเป็นของอุปกรณ์การสอน ครูอนุบาลส่วนมากยังขาดและต้องการความรู้ในการผลิตและการใช้อุปกรณ์การสอน ²

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้วิจัยเกี่ยวกับการจัดศูนย์เด็กก่อนวัยเรียน จากกลุ่มประชากร จำนวน 151 ศูนย์ กระจายอยู่ทุกภาคภูมิศาสตร์ พบว่า ในด้านวิชาการนั้น บุคลากรบางคนมีความรู้น้อย ไม่เคยผ่านการอบรมดูแลเด็กเล็กมาก่อน และบุคลากรก็มีจำนวนน้อย บางศูนย์ไม่มีผู้รับผิดชอบในเรื่องนี้โดยตรง ศูนย์เด็กปฐมวัยส่วนมากขาดแคลนอาคารสถานที่ ทำให้ไม่สามารถจัดเป็นสัดส่วนได้ นอกจากนี้ยังมีปัญหาเรื่องขาดแคลนเครื่องเล่นประจำสนามและอุปกรณ์การเรียน ³

ปัญหาที่ประมวลจากผู้มีประสบการณ์ ผู้เชี่ยวชาญ และผู้เกี่ยวข้องกับเด็กก่อนวัย-

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 51.

² พิชัย สันติภรณ์, "การใช้อุปกรณ์การสอนของครูอนุบาลโรงเรียนราษฎร์ในกรุงเทพมหานคร", หน้า จ.

³ สำนักนายกรัฐมนตรี, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, รายงานผลการวิจัยการจัดศูนย์เด็กก่อนวัยเรียนในประเทศไทย, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เจริญผล, 2522), หน้า 69.

เรียน พบว่า ...การขยายตัวอย่างรวดเร็วของการจัดศูนย์เด็กก่อนวัยเรียนก่อให้เกิดปัญหา
ในด้านคุณภาพกล่าวคือ ศูนย์เด็กเล็กขาดมาตรฐานขั้นต่ำ ในด้านบริการหรืออาจกล่าวได้ว่า
ขาดรูปแบบที่เหมาะสม ขาดการควบคุมด้านการฝึกบุคลากร ขาดมาตรฐานบุคลากรและมาตรฐาน
ฐานเครื่องเล่นสำหรับเด็ก กิจกรรมที่จัดให้เด็กมิได้ส่งเสริมให้เด็กรู้จักคิด ขาดการวางแผน
การสอนที่มีคุณภาพและขาดคู่มือการสอนเด็กก่อนวัยเรียน...¹

จากที่ได้กล่าวเกี่ยวกับผลการวิจัยและปัญหาอุปสรรคของกระบวนการดำเนินงาน
ในโรงเรียนอนุบาลและศูนย์เด็กปฐมวัยนั้น สื่อการสอนและความคิดเห็นของครูเด็กปฐมวัย
ต่อสื่อการสอน มีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาให้กับเด็กปฐมวัยมีมาก ผู้วิจัยมีความเห็นว่า
เพื่อช่วยลดปัญหาและภาระของครูเด็กปฐมวัยเกี่ยวกับการเตรียมการสอน การผลิตสื่อการ-
สอน การจัดการกระบวนการเรียนการสอนอย่างมีระบบ แนวความคิดเกี่ยวกับการผลิตชุดการ
สอนสำหรับเด็กปฐมวัย น่าจะได้นำมาทดลองใช้ให้แพร่หลาย เพราะเป็นนวัตกรรมทางการ
ศึกษาอย่างหนึ่งที่จะทำให้การศึกษาของเด็กปฐมวัย ได้มาตรฐานเดียวกัน และสอดคล้องกับ
นโยบายการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยในปัจจุบัน ผู้วิจัยจึงได้เลือกหน่วยประสบการณ์
ในการฝึกความพร้อมด้านสติปัญญาหน่วยหนึ่ง เรื่องการใช้ความคิดเชิงสร้างสรรค์มาทำการ
ค้นคว้าและวิจัย โดยคาดว่า การวิจัยครั้งนี้จะมีส่วนช่วยเสริมสร้างคุณภาพและแนวคิดในการ
จัดการศึกษาของเด็กปฐมวัยให้ได้มาตรฐานยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อสร้างชุดการสอน ฝึกความพร้อมทางสติปัญญาสำหรับเด็กปฐมวัย เรื่อง
"การใช้ความคิดเชิงสร้างสรรค์"
2. เพื่อหาประสิทธิภาพของชุดการสอนที่สร้างขึ้นให้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐาน
80/80 และศึกษาสัมฤทธิ์ผลของการฝึกความพร้อมด้วยการใช้ชุดการสอน

¹ เรื่องเดียวกัน.

3. เพื่อสร้างแบบสอบวัดความพร้อมทางสติปัญญาสำหรับเด็กปฐมวัยในด้าน "การใช้ความคิดเชิงสร้างสรรค์"
4. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูอนุบาลเกี่ยวกับชุดการสอนที่สร้างขึ้น

สมมติฐานการวิจัย

007399

1. ชุดการสอนที่สร้างขึ้น ซึ่งมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด (80/80) จะช่วยพัฒนาความพร้อมทางสติปัญญาของเด็กปฐมวัยในด้านการใช้ความคิดเชิงสร้างสรรค์
2. ความคิดเห็นของครูอนุบาลเกี่ยวกับการใช้ชุดการสอนเป็นไปในทางที่น่าพอใจ

การค้นคว้าและวิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาหาความรู้จากตำรา เอกสาร วารสาร และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องสื่อการสอน นวัตกรรมทางการศึกษา การสร้างชุดการสอน ความพร้อมด้านสติปัญญา การใช้ความคิดสร้างสรรค์ การจัดการสำหรับเด็กปฐมวัยทั้งในต่างประเทศและในประเทศไทย ตลอดจนทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาการทางด้านสติปัญญาของเด็ก และเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ได้ไปศึกษาดูงานในโรงเรียนอนุบาลทั้งของรัฐบาลและเอกชน และไปดูงานในโรงงานผลิตสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย
2. สร้างเครื่องมือวิจัย ดังนี้
  - 2.1 ชุดการสอนเพื่อฝึกความพร้อมทางสติปัญญา สำหรับเด็กปฐมวัยเรื่อง "การใช้ความคิดเชิงสร้างสรรค์" โดยใช้รูป วงกลม สามเหลี่ยม และสี่เหลี่ยม เป็นเกณฑ์จำนวน 1 ชุด (3 แผน) ตามระบบผลิตชุดการสอนแผนจุฬา (Chula Plan)
  - 2.2 แบบสอบวัดความพร้อมทางสติปัญญา สำหรับเด็กปฐมวัยเรื่อง "การใช้ความคิดเชิงสร้างสรรค์" จำนวน 1 ฉบับ เพื่อใช้ทดสอบก่อนและหลังฝึก

2.3 แบบประเมินชุดการสอน 1 ฉบับ มีอยู่ 3 ตอน ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ประเมิน ตอนที่ 2 เป็นการประเมินเกี่ยวกับชุดการสอนที่สร้างขึ้น ตอนที่ 3 เป็นการสอบถามความคิดเห็นโดยทั่วไปเกี่ยวกับชุดการสอน

3. นำเครื่องมือการวิจัยแต่ละชนิดไปทดลองก่อนนำไปใช้จริง เพื่อหาประสิทธิภาพดังนี้

3.1 ชุดการสอน ได้ดำเนินการไปตามลำดับดังนี้

ก.) นำชุดการสอนและเอกสารต่าง ๆ เช่น คู่มือการใช้ชุดการสอนแบบฝึก ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิทางอนุบาลศึกษา ได้พิจารณาเพื่อปรับปรุงแก้ไข

ข.) นำชุดการสอนที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับเด็กอนุบาล (4 - 5 ขวบ) ที่โรงเรียนอนุบาลซึ่งไม่ได้นำชุดการสอนไปใช้ จำนวน 3 คน เพื่อปรับปรุงให้ดีขึ้น

ค.) นำชุดการสอนที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับเด็กอนุบาล (4 - 5 ขวบ) ในโรงเรียนอนุบาลเดิมเป็นเด็กคนละกลุ่มกับการทดลองใช้ครั้งแรก จำนวน 10 คน แล้วนำมาปรับปรุงในส่วนที่บกพร่อง เพื่อเตรียมที่จะนำไปหาประสิทธิภาพกับกลุ่มตัวอย่างประชากร

3.2 แบบสอบวัดความพร้อมทางสติปัญญาเชิงความคิดสร้างสรรค์

ก.) นำแบบสอบที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน พิจารณาให้ข้อเสนอแนะ เพื่อการปรับปรุงแก้ไข

ข.) นำแบบสอบไปทดลองใช้กับเด็กอนุบาลโรงเรียนเดิม (4 - 5 ขวบ) แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

ค.) นำแบบสอบที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้พร้อมกับชุดการสอนกับเด็กโรงเรียนอนุบาลแห่งเดิม จำนวน 10 คน แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขส่วนที่บกพร่องให้ดีขึ้น

3.3 แบบประเมินชุดการสอน

ก.) นำแบบประเมินที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน พิจารณาให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไข

ข.) นำแบบประเมินที่ปรับปรุงแล้วไปให้ครูอนุบาลจำนวน 2 ท่าน ทดลองตอบ พร้อมทั้งพิจารณาชุดการสอน และเอกสารต่าง ๆ แล้วนำแบบประเมินมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ค.) นำแบบประเมินที่ปรับปรุงแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ ทางภาษาไทยตรวจสอบส่วนทางด้านภาษาอีกครั้งหนึ่ง แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขเป็นฉบับที่สมบูรณ์

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

นำเครื่องมือการวิจัยไปทดลองใช้จริง เพื่อหาประสิทธิภาพของชุดการสอน สมรรถนะผลการฝึกความพร้อม และศึกษาความคิดเห็นของครูอนุบาลเกี่ยวกับชุดการสอนดังนี้

4.1 การศึกษาสมรรถนะผลการฝึกความพร้อมและหาประสิทธิภาพชุดการสอน โดยนำแบบทดสอบและชุดการสอนไปทดลองใช้จริงกับเด็กอนุบาลโรงเรียนพัฒนา และโรงเรียนอนุบาลบ้านเด็ก ในเขตกรุงเทพมหานคร แห่งละ 30 คน รวม 60 คน

4.2 ความคิดเห็นของครูอนุบาลเกี่ยวกับชุดการสอน โดยนำแบบประเมินชุดการสอนไปให้ครูอนุบาลในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 60 คน ให้ตอบแบบประเมิน หลังจากได้ศึกษาชุดการสอนและกระบวนการใช้ชุดการสอนเรียบร้อยแล้ว

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 หากประสิทธิภาพชุดการสอน โดยการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง ค่าร้อยละของประสิทธิภาพกระบวนการ (E_1) ซึ่งคำนวณจากคะแนนการทำงานกลุ่ม และคะแนนจากการทำแบบฝึกความพร้อม กับค่าร้อยละของประสิทธิภาพผลลัพธ์ (E_2) ซึ่งคำนวณจากคะแนนการทำแบบสอบหลังฝึก

5.2 เปรียบเทียบคะแนนสอบก่อนฝึกและหลังฝึกของแต่ละกลุ่ม เพื่อหาสมรรถนะผลการฝึกโดยการทดสอบค่า t (t - test)

5.3 ความคิดเห็นของครูอนุบาล โดยนำคะแนนจากแบบประเมินหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำไปเปรียบเทียบกับมาตราส่วนประเมินค่าของเบสต์ (Best)

6. สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตของการดำเนินงานดังต่อไปนี้

1. ขอบเขตเนื้อหาชุดการสอนความพร้อมทางสติปัญญาสำหรับปฐมวัย เรื่อง การฝึกความคิดเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้รูปแบบชนิด 3 แบบ คือ วงกลม สามเหลี่ยม และ สี่เหลี่ยมเท่านั้น

2. กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการทดลองสอนและตอบแบบประเมินชุดการสอน เป็นเด็กอนุบาลและครูอนุบาล ของโรงเรียนอนุบาลเอกชนในกรุงเทพมหานคร คือ

2.1 เด็กอนุบาลอายุระหว่าง 4 - 5 ขวบ จากโรงเรียนพัฒนา และโรงเรียนอนุบาลบ้านเด็ก แห่งละ 30 คน รวม 60 คน

2.2 ครูที่ประเมินชุดการสอน เป็นครูอนุบาลของโรงเรียนในเขต กรุงเทพมหานคร จำนวน 60 คน

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. ในการทดลองใช้ชุดการสอนและการทดสอบเด็ก การอภิปรายมอบหมายให้ครูประจำชั้นและผู้ช่วยครูประจำชั้นเป็นผู้ดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้ทั้งสิ้น โดยผู้วิจัยคอยให้ความช่วยเหลือและดูแลอย่างใกล้ชิด จึงถือว่าข้อมูลที่ได้มามีความถูกต้องเป็นจริงทุกประการ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ ชุดการสอน แบบทดสอบวัดความคิดเชิงสร้างสรรค์ และแบบประเมินชุดการสอน เป็นเครื่องมือที่เชื่อถือได้ เพราะได้ผ่านการพิจารณาตามลำดับขั้นตอนของการวิจัยทุกประการ และได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว

3. ความคิดเห็นของครูอนุบาลที่ประเมินชุดการสอนชุดนี้ ถ้าคิดคะแนนเฉลี่ยจากแบบประเมินชุดการสอนได้ตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป ถือว่าเป็นเกณฑ์ที่น่าพอใจ

ความจำกัดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผลการวิจัยอาจไม่สมบูรณ์ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก

1. เด็กในระหว่างอายุ 4 - 5 ขวบ บางคนอาจจะได้รับประสบการณ์

เกี่ยวกับเรื่องนี้มาแล้ว

2. ครูผู้สอนอาจสอนได้ไม่เต็มความสามารถ อาจจะทำให้เทคนิคต่าง ๆ ผิดพลาดไป เนื่องจากความไม่มั่นใจ และวิตกกังวลต่อการใช้ชุดการสอนมากเกินไป

3. กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ทำแบบประเมินชุดการสอน มีประสบการณ์ ทัศนความรู้และอายุต่างกัน อาจจะมีผลต่อการประเมินชุดการสอน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ชุดการสอนความพร้อมทางสติปัญญาสำหรับเด็กปฐมวัยเรื่อง "การฝึกความคิดเชิงสร้างสรรค์" ที่มีประสิทธิภาพ และจะเป็นตัวอย่างในการสร้างชุดการสอนสำหรับเด็กปฐมวัยในเรื่องอื่น ๆ ต่อไป

2. ได้ชุดการสอนที่สร้างขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดเนื้อหา การจัดประสบการณ์เพื่อฝึกความพร้อมด้านอื่น ๆ แก่ครูและผู้ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับการศึกษาของเด็กปฐมวัย

3. ได้ผลการวิจัยที่จะเป็นการสนับสนุนแนวคิดใหม่ และเทคโนโลยีทางการศึกษา จะทำให้การศึกษาระดับปฐมวัย เปลี่ยนแปลงไปในทางที่พึงประสงค์ตามแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปัจจุบัน

คำจำกัดความของการวิจัย

ชุดการสอน หมายถึง สื่อการสอนที่นำมาจัดรวมกันไว้อย่างมีระบบโดยสอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย เนื้อหา และกระบวนการฝึกความคิดสร้างสรรค์โดยยึดรูปแบบความคิด 3 แบบ คือ วงกลม สามเหลี่ยม และสี่เหลี่ยม เป็นเกณฑ์ ประกอบด้วยคู่มือการใช้ชุดการสอน แผนการฝึกความพร้อม อุปกรณ์ กิจกรรม ^{แนว}ฝึกความพร้อม และแบบทดสอบก่อนฝึกและหลังฝึก

เด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กก่อนเข้าเรียนระดับประถมศึกษา มีอายุระหว่าง 4 - 5 ขวบ

สัมฤทธิ์ผลของการฝึก หมายถึง การเปรียบเทียบคะแนนแบบทดสอบก่อนฝึก และหลังฝึกของเด็กแต่ละกลุ่มโดยการทดสอบค่า t (t - test)

ชุดการสอนที่มีประสิทธิภาพ หมายถึง ชุดการสอนที่สร้างขึ้นและพิจารณาจนถึงระดับประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ 80/80

- 80 ตัวแรก คือ คะแนนการทำกิจกรรม และคะแนนการทำแบบฝึก
- 80 ตัวหลัง คือ คะแนนที่ได้รับจากการทดสอบหลังการฝึก

ความคิดเชิงสร้างสรรค์ ในการวิจัยครั้งนี้หมายถึงลักษณะการคิดหลายแง่หลายมุม (Divergent Thinking) ซึ่งประมวลมาจากแนวคิดของ กิลฟอร์ด (Guilford) และนักการศึกษาคนอื่น ๆ ซึ่งประกอบด้วย

- ความคิดคล่องแคล่ว (Fluency) คือความสามารถในการคิดตอบสนองได้อย่างรวดเร็ว และมีการตอบสนองในปริมาณที่มากกว่า
- ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility) คือความสามารถของสมองในการคิดตอบโต้ได้ในวาระและสถานการณ์ต่าง ๆ หรือสามารถตกแต่งให้สวยงาม
- ความคิดริเริ่ม (Originality) คือความสามารถของสมองในการคิดสิ่งแปลกใหม่ และเป็นการตอบสนองที่ไม่ซ้ำกับการตอบสนองของผู้อื่น ¹
- ความคิดแก้ปัญหา (Problem Solving) คือความสามารถของสมองที่จะพิจารณาแก้ไขสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ ²

รูปร่างความคิด หมายถึง รูปร่างความคิด 3 แบบ คือ วงกลม สามเหลี่ยม และสี่เหลี่ยม เป็นอุปกรณ์ที่ใช้ในกิจกรรมส่วนใหญ่ เป็นสีต่าง ๆ เพื่อค้นหาทางคำนวณปัญหา ซึ่งคุณลักษณะ วสันตวิวงศ์ ได้สรุปจากการค้นคว้าการจัดกิจกรรมการเล่นเพื่อการส่งเสริมพัฒนาการทางคำนวณปัญหาของ มอนเตสซอรี (Maria Montessori) ³

¹ Guilford , J.P. The nature of Intelligence ,(New York : Mc Graw Hill Book Co., 1968)

² John Robert Anderson, " Classroom Interaction ...," Disseration Abstracts (July, 1973), 185 - A

³ คุณลักษณะ วสันตวิวงศ์, "การเปรียบเทียบการจัดและดำเนินงานระหว่างโรงเรียนอนุบาลของเอกชนกับโรงเรียนอนุบาลของรัฐ" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2514), หน้า 24